

КОНЦЕПЦИЯ ЗА ЧЕСТВАНЕ НА МЕЖДУНАРОДИНЯ ДЕН НА ВСЕОБЩИЯ ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

I. ДОМИНИРАЩА ТЕМА:

Във времена на криза, конституционни, законови и/или политически гаранции за обществен достъп до информация спасяват животи, изграждат доверие и помагат за развиването на устойчиви политики. Те засилват достъпа до здравеопазване, образование и правосъдие и могат да допринесат за намаляване на неравенството.

II. ДЕВИЗ:

„Достъп до информация – спасяване на животи, изграждане на доверие, вдъхване на надежда!“

III. ЦЕЛ НА МЕЖДУНАРОДИНЯ ДЕН НА ВСЕОБЩИЯ ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ 2020

- Да се застъпи за приемането и прилагането на стабилни конституционни, законови и/или политически гаранции за обществен достъп до информация във времена на криза;
- Да се утвърдят принципите на правото на достъп до информация във времена криза и да се подчертае ролята на различните заинтересовани страни;
- Да се подчертае влиянието на активното споделяне на информация по въпросите на здравеопазването и образованието, както и на приобщаващи и свързани с пола инициативи, фокусирайки се върху уязвими групи, инициативи за просперитет и устойчиво развитие.

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Представяне на ключови резултати от проучването на ЮНЕСКО за 2020 г. относно напредъка в „обществения достъп до информация“ що се отнася до индикатор 16.10.2 от Устойчивите цели за развитие (SDG);
- Декларация за „Достъп до информация във времена криза“ и допълнителни добри практики, идентифицирани при изпълнение на законови и/или политически гаранции за обществен достъп до информация;

- Кампания за повишаване на осведомеността за важността на Правото на информация във време на криза и за популяризиране на принципите на правото на достъп до обществена информация за спасяване на живота и справяне с множеството кризи, предизвикани от COVID-19;

V. ЗАЩО ДОСТЪПЪТ ДО ИНФОРМАЦИЯ ИМА ЗНАЧЕНИЕ:

Нарастващият брой конституционни, законови и/или политически гаранции за Правото на информация в последните години показва, че информацията е важна област от политическото развитие и ключов аспекти при изпълнение на тези политики.

Програмата за устойчиво развитие за 2030 г., планът за действие, приет от всички държави членки на ООН за защита на планетата и подобряване на живота и перспективите за всеки от нас, признава обществения достъп до информация като Цел 16, която обхваща необходимостта от мирни и приобщаващи общества (подцел 16.10).

ЮНЕСКО е агенцията на ООН, определена да наблюдава напредъка в тази област, чрез индикатора 16.10.2 в редица държави, които приемат и прилагат конституционни, законови и/или политически гаранции за обществен достъп до информация.

Признавайки значението на достъпа до информация, 74-та Генерална асамблея на ООН, проведена през октомври 2019 г., обяви 28 септември за Международен ден на всеобщия достъп до информация. Денят беше обявен от Генералната конференция на ЮНЕСКО през 2015 г.

Законите и/или политиките за свобода на информация са крайъгълен камък на публичния достъп до информация. Един път приети, тези мерки създават правен процес на "правото да се знае", чрез който могат да се подават заявления за информация, притежавана от правителството (понякога и с по-широк обхват), за да бъде получена свободно и при минимален разход. Според подцелите на SDG има проблем при изпълнението на гаранциите за обществения достъп до информация. Такива гаранции са необходими, а тяхното ефективно прилагане също е ключ към устойчивото развитие.

Достъпът до информация е човешко право, което служи на цялото общество, в частност гражданското общество и медиите. Когато граждани имат достъп до информация, съхранявана от публичните институции,

обществата като цяло са овластени да допринасят за устойчиво развитие. Достъпът до информация е ключов, за да се държат под отчет лидерите, да се повиши сигурността в областта на здравето, да се гарантират други права на човека. Правото на информация, особено когато е под надзора на специални органи, гарантира, че правителствата информират гражданите за своите действия, което е изключително релевантно във времена на криза. Такъв тип прозрачност и оповестяване съдействат за устойчивото развитие в цялост и гарантират достъп до здравеопазване, образование и правосъдие в частност.

Цялостният отговор на COVID-19, признаващ правото на достъп до информация, но също така и други права на човека като правото на свобода на изразяване и правото на поверителност са от съществено значение за справяне с пандемията през 2020 г.

Комитетът по икономически, социални и културни права към ООН, който наблюдава изпълнението на Международния пакт за икономически, социални и културни права набляга върху това, че достъпността на информацията е ключов компонент на всички права, включително и правото на здраве. Комитетът специално предупреди за цензуриране на информация, свързана със здравето.

VI. ПРЕДИСТОРИЯ:

През последните 15 години има значителен глобален напредък по отношение достъпа до информация, едновременно на законодателно ниво и на практическо ниво, както се отбелязва изданието за 2017/2018 година на доклада на ЮНЕСКО „Световни тенденции в свободата на изразяване и развитие на медиите“. Според изданието на доклада за 2019 г., броят на законите, които конкретно гарантират правата на гражданите за достъп до правителствена информация, се движат от 40 през 2009 г. до 126 закона, приети в целия свят през 2019 г. Това представлява изключителен скок, отбелязващ увеличение на повече от три пъти за едно десетилетие.

Тези тенденции са изключително важни, тъй като достъпът до информация допринася за утвърждаване на правото на свобода на изразяване и за укрепване на здравеопазването, образованието, равенството между половете, изграждането на ефективни и отговорни институции, противодействие на корупцията и гарантиране на ефективно справяне с кризи като избухването на COVID-19. Съответно правителствата, които

признават значимостта на достъпа до информация, са по-склонни да засилят сродните правни рамки и тяхното прилагане.

Като агенция, отговаряща за глобалния мониторинг на показателя SDG 16.10.2 относно достъпа до информация, през 2019 г. ЮНЕСКО извърши проучване на конституционните, законовите и/или политическите гаранции. Резултатите от проучването показаха необходимостта от по-добро разработване и прилагане на законодателството и посочиха, че за по-доброто прилагане са необходими инвестиции и предоставяне на правни съвети, насърчаване, мониторинг и помощ за изграждане на капацитет, особено в развиващите се страни.

VII. НАКРАТКО ТЕМАТА НА МЕЖДУНАРОДИНИЯ ДЕН НА ВСЕОБЩИЯ ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ 2020 (МДВДИ 2020)

МДВДИ 2020 ще се фокусира върху правото на информация във времена на криза и преимуществата от конституционни, законови и/или политически гаранции за достъпа до информация да спасява животи, изгражда доверие и да формулира устойчиви политики през и след кризата с COVID-19.

По време на IDUAI 2020 участниците ще се застъпват за стабилни конституционни, законови и/или политически гаранции за достъп до информация и тяхното прилагане във времена на криза. Разработването и утвърждаването на принципите на правото на информация във времена на криза и ролята на различни заинтересовани страни ще допринесат за необходимите насоки за прилагане във времена като настоящето.

Честванията ще покажат също и въздействието на проактивното разкриване на информация относно здравни, образователни и приобщаващи и съобразяващи се с пола инициативи.

Когато властите не споделят активно информация и данни, свързани със здравето, или блокират достъпа до такава информация, населението търпи неблагоприятно въздействие и не може да се възползва изцяло от правото си на здраве. Информирането на гражданите по време на криза трябва да е неразделна част от всяка кампания, насочена към справяне със спешни случаи в здравеопазването.

VIII. ДОПЪЛНИТЕЛНИ ТЕМИ ЗА НАЦИОНАЛНО ОТБЕЛЯЗВАНЕ НА МДВДИ

- Обществената информация и нейната роля за справяне с дезинформацията, особено в условията на криза.
- Правото на информация и предпоставки за защита на лична информация.
- Отворени данни, използване на данни и правото на информация.
- Ролята на достъпа до информация за намаляване неравенствата (правото на информация като условие за хора с увреждания да преодолеят изключването по време на криза).
- Ролята на медийната и информационна грамотност за борба с „инфодемията“ COVID -19.

Представяне на материали на ЮНЕСКО:

- Наблюдение на цел 16.10.2 – Доклад на IPDC Съвета (ще бъде публикуван през 2020);
- Достъп до информация: ново обещание за устойчиво развитие (ЮНЕСКО, 2019);
- ЮНЕСКО Цел 16.10.2 Въпросник и Методология (интернет страница на ЮНЕСКО, 2020) <https://en.unesco.org/news/unesco-launches-2020-survey-public-access-information>
- Анализ на COVID-19 дезинформацията и дезинфодемична дисекция на отговорите за COVID-19 дезинформацията
- Доклад за свободата на изразяване и справяне с дезинформацията в интернет (Комисия за ширококолентова връзка)
- Ресурси на ЮНЕСКО за медийна и информационна грамотност

IX. Световна структура на застъпническата кампания на ЮНЕСКО за МДВДИ 2020

Събитията в Ташкент, Узбекистан, Монровия и Либерия за отложени до края на годината.

Подробности ще бъдат оповестени, когато ситуацията се изясни. Вместо това ще се организират няколко онлайн събития по повод 28 септември:

- i. Панел на високо равнище на тема „Достъп до информация – спасяване на живот, изграждане на доверие, вдъхване на надежда!“

- Изявление на генералния директор на ЮНЕСКО или неин представител;
- Представител на либерийското правителство;
- Представител на узбекистанското правителство на Международна конференция;
- Партньори на ЮНЕСКО от системата на ООН (например, СЗО, Програмата на ООН за развитие (ПРООН));

(ii) Уебинар „Достъп до информация, прозрачност и откритост са международният стандарт, който води напред Програма 2020 във времена на криза“. Организира се съвместно с Партньорство за открито управление и отправя следните въпроси:

- Как да спазваме международните стандарти за достъп до информация? Какви са последиците от спирането или промяната на законите за достъп до информация и тяхното прилагане по време на кризи?
- Как да сме готови предварително и какви са ползите от правна рамка на място?
- Каква е контролиращата роля на парламентите за гарантиране приоритет на правата и какви политики са необходими, за да могат правителствата да поддържат законите за достъп до информация в пълен обхват по време на криза?
- Каква е ролята на достъпа до информация по време на криза за намаляване неравенството и спасяване на живота спрямо съществуващото информационно, езиково и социално разделение?
- Как да се планира увеличаване на активното публикуване на информация във времена на криза и да се подобрят системите, които разрешават бърза актуализация на документи и данни?
- Как предоставянето на информация и данни, свързани с COVID-19 от страна на правителствата, повлия на реакцията на кризата? Как инвестициите в надеждно събиране, предоставяне и съхранение на информация могат да засилят капацитета за реагиране на кризи?

(iii) Уебинар „Достъп до информация и разрешаване на кризи по време на пандемията COVID-19“, организиран с Международната конференция на информационните комисари, която разглежда въпроси, свързани с:

- Как достъпът до информация спасява животи? Кои са най-добрите практики за преглед на мерките за прилагане във времена на криза?

- Как да сме готови предварително – ползи от прилагането на достъпа до информация на място;
- Как органите, отговорни за прилагането на достъп до информация инструктират други държавни агенции да предоставят информация във времена на криза;
- Как да инвестираме в събиране на информация и предоставяне на възможности за засилване капацитета за отговаряне на заявленията;
- Дигитална технология – как да се подготвим онлайн за дигитализирано прилагане на достъпа до информация;
- Как да подобрим достъпа за хора с увреждания, други уязвими групи;
- Как да надградим управлението на съхранението на записи и обработването на заявления за информация, ако изискването за предоставяне на информация „възможно по-скоро“ трябва да се спазва;
- Защо има значение заявления, свързани с COVID-19 да са приоритет в такива области като здравеопазване, икономика, образование, заетост и социални мерки.

(iv) Уебинар за мерките на Цел 16.10.2, организиран от Глобалния форум за медийно развитие, Световната банка и ПРООН;

- Как мониторингът и отчитането на напредъка по достъпа до информация могат да дадат смислена информация за постигането на Целите за устойчиво развитие?
- Защо имат значение данните за достъп до информация, събрани от правителствата?
- И как може да се използва в допълнение към данните от организациите на гражданското общество?
- Как данните (включително за резултатите и ангажиментите) се използват в националното и международното планиране и отчитане? Как може да се използва мониторингът на достъп до информация, за да се отговори на кризите в здравеопазването?
- Как държавите могат да са по-активни в мониторинга и отчитането на достъпа до информация в контекста на Целите за устойчиво развитие? Какво трябва да се направи и какви ресурси са необходими?

(v) Уебинар за инфодемията, организиран съвместно с МПЛ коалицията

(vi) Уебинар за отворената наука и за изграждане на устойчивост срещу COVID-19

(vii) Уебинар за епидемията на COVID-19 и достъп до информация в Африка

(viii) Хакатон, координиран с регионалния офис за наука към ЮНЕСКО в Кайро

(ix) Десет онлайн събития по повод МДВДИ 2020, организирани от полевите служби на ЮНЕСКО

Х. Партньори:

- Държави членки на ЮНЕСКО домакини на събитията;
- Прозрачност без граници
- Световната банка
- ПРООН
- Световната здравна организация (СЗО)
- Партньорство за открито управление
- Службата на ООН по наркотиците и престъпността
- Службата на Върховния комисар на ООН по правата на човека
- Инициатива за правосъдие на Отворено общество
- Международна конференция на информационните комисари;
- Неправителствени организации